

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ЗНАЙКІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ZNAYKIN v. UKRAINE)**

(Заява № 37538/05)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

7 жовтня 2010 року

ОСТАТОЧНЕ

07/01/2011

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Знайкін проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (*Peer Lorenzen*), Голова,
Рената Ягер (*Renate Jaeger*),
Карел Юнгвірт (*Karel Jungwiert*),
Марк Віллігер (*Mark Villiger*),
Миряна Лазарова-Трайковська (*Mirjana Lazarova Trajkovska*),
Здравка Калайджиєва (*Zdravka Kalaydjieva*),
Ганна Юдківська (*Ganna Yudkivska*), судді,
та Клаудія Вестердік (*Claudia Westerdiek*), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 14 вересня 2010 року
постановляє таке рішення, яке було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 37538/05), поданою 28 вересня 2005 року до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України паном Григорієм Знайкіним (далі — заявник).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев.

3. Заявник стверджував, зокрема, що умови тримання його під вартою були незадовільними та що тримання його під вартою з 27 червня 2005 року до дати його засудження судом першої інстанції було незаконним.

4. 17 березня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити Уряд про заяву. Також було вирішено одночасно розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви (пункт 3 статті 29 Конвенції).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився у 1975 році. До ув'язнення він проживав у м. Старий Крим.

А. Кримінальне провадження щодо заявника та пов'язані з ним питання

6. 26 лютого 2005 року прокуратура Автономної Республіки Крим (далі — прокуратура) порушила щодо заявника, який на той час був працівником міліції, кримінальну справу за фактом перевищення влади. Заявник підозрювався у перевищенні своїх повноважень як працівника міліції, що полягало, *inter alia*, у поганому поведженні з підозрюваними, з якими він працював, та в незаконних обшуках їхніх домівок.

7. 28 лютого 2005 року на цій підставі заявника було затримано.

8. 3 березня 2005 року заявника було доставлено до Центрального районного суду м. Сімферополя (далі — районний суд), який ухвалив постанову про продовження строку тримання заявника під вартою до 10 березня 2005 року. Районний суд також дав прокуратурі вказівку зібрати більше інформації про особу заявника, стан його здоров'я та його роль у стверджуваному злочині, з тим, щоб суд міг прийняти обґрунтоване рішення щодо подальшого тримання заявника під вартою.

9. 10 березня 2005 року районний суд продовжив строк тримання заявника під вартою до 2 місяців, зазначивши, що він обвинувачувався у вчиненні тяжкого злочину та, якщо перебуватиме на свободі, може перешкоджати слідству. Районний суд відхилив твердження заявника щодо того, що він не може триматися під вартою у зв'язку зі станом здоров'я, зазначивши, що надані в цьому зв'язку докази були ненадійними.

10. 22 березня 2005 року у зв'язку з апеляційною скаргою заявника апеляційний суд Автономної Республіки Крим (далі — апеляційний суд) залишив без змін постанову від 10 березня 2005 року.

11. 26 квітня 2005 року на підставі подання прокурора районний суд продовжив строк тримання заявника під вартою до 28 червня 2005 року, зазначивши, що він обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину, та, якщо перебуватиме на свободі, може перешкоджати слідству.

12. 17 травня 2005 року, розглянувши апеляційну скаргу заявника на постанову від 26 квітня 2005 року, апеляційний суд відмовив у її задоволенні як необґрунтованої. Він зазначив, однак, що відповідно до чинного законодавства строк тримання заявника під вартою міг бути продовжений тільки до 26 червня 2005 року та вніс відповідні зміни в зазначену постанову від 26 квітня 2005 року.

13. 24 червня 2005 року прокуратура направила матеріали справи Голові апеляційного суду для визначення того, який суд розглядатиме справу заявника по суті.

14. 4 липня 2005 року Голова апеляційного суду передав справу на розгляд до Феодосійського міського суду Автономної Республіки Крим (далі — міський суд).

15. 10 серпня 2005 року в міському суді відбувся попередній розгляд справи заявника. Суд залишив запобіжний захід (тримання під вартою) щодо заявника без змін. Жодних строків чи підстав для подальшого тримання заявника під вартою у цьому рішенні наведено не було.

16. 4 січня 2006 року, розглянувши справу, міський суд визнав заявника винним у перевищенні влади та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на 5 років і 6 місяців. Суд також заборонив заявнику обіймати посади в правоохоронних органах протягом 3 років і постановив конфіскувати належне йому майно. Заявник подав апеляційну скаргу.

17. 20 січня 2006 року місцева газета «Т.» опублікувала інтерв'ю з прокурором Автономної Республіки Крим, паном Ш. Інтерв'ю називалося «Злочинці будуть сидіти в тюрмі». В інтерв'ю пан Ш. зазначив, зокрема, наступне:

«...Порушено кримінальну справу щодо трьох працівників карного розшуку Кіровського РВВС — пана Знайка, пана М. та пана В., які в 2004 році незаконно затримали трьох громадян, побили їх, а потім протиправно влаштували обшук їхніх домівок...».

18. 4 лютого 2006 року начальник Феодосійського ізолятора тимчасового тримання (далі — Феодосійський ІТТ), як стверджувалося, відмовив заявнику в наданні побачення з родиною, незважаючи на те, що дозвіл на це було отримано від суду. За твердженнями заявника тривалість інших побачень з родиною, які мали місце у тому ІТТ, була коротшою, ніж це передбачено національним законодавством.

19. 25 травня 2006 року апеляційний суд залишив без змін рішення про засудження заявника, після чого рішення від 4 січня 2006 року набуло законної сили. Заявник подав касаційну скаргу, але він не скаржився ані на те, що йому не було надано достатньо часу та можливостей для підготовки свого захисту, ані на те, що його право на презумпцію невинуватості було порушене.

20. 29 травня 2006 року заявник подав скаргу до Генеральної прокуратури України, стверджуючи, що його право на презумпцію невинуватості було порушене внаслідок публікації 20 січня 2006 року місцевою газетою інтерв'ю пана Ш.

21. 24 липня 2006 року прокуратура, до якої, як вбачається, було направлено цю скаргу, відповіла заявнику, що вищезгадане інтерв'ю жодним чином не порушило презумпцію невинуватості.

22. 30 листопада 2006 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника як необґрунтованої.

В. Умови тримання заявника під вартою

23. У період між 22 березня 2005 року та 9 липня 2006 року заявник тримався в Сімферопольському слідчому ізоляторі (далі — Сімферопольський СІЗО) та Феодосійському ІТТ.

1. Подання заявника щодо фактів

24. Заявник стверджував, що в Сімферопольському СІЗО він разом з вісьмома чи десятьма іншими затриманими тримався в камері № 76, площа якої складала 10,8 м². У камері було 9 ліжок, розміщених у три яруси. Туалет не був відділений від житлової частини камери та не забезпечував усамітнення. Оскільки стіл у камері був дуже малий, затримані мали їсти по черзі. Заявник був вимушений прати свій одяг у камері, тому що пральня приймала тільки постільну білизну. Щоденні прогулянки поза камерою тривали тільки 30–40 хвилин і проводилися в критому дворі СІЗО. Ця інформація підтверджувалася підписами дев'яти інших затриманих, які трималися разом із заявником. Незважаючи на той факт, що заявник хворів на гіпертензію, він не отримував достатньої медичної допомоги.

25. Заявник скаржився адміністрації Сімферопольського СІЗО щодо умов його тримання, але безрезультатно.

26. У Феодосійському ІТТ заявник тримався разом із іншим затриманим у камері площею 4 м², 1,5 м² якої були відведені під туалет і умивальник. У камері не було вікон, стола та стільців; вентиляція в камері була незадовільною. У подальшому заявника було переведено до камери площею 4,8 м², в якій він тримався разом із п'ятьма чи шістьма іншими затриманими. Туалет не був відокремлений від житлової частини камери, що не забезпечувало усамітнення. У камері не було ані стола, ані стільця. На підтвердження своїх тверджень заявник надав показання восьми затриманих, разом з якими він перебував у камері.

27. 8 лютого 2006 року заявник безуспішно скаржився до прокурора, який здійснював нагляд за установами виконання покарань, стверджуючи, що умови тримання його під вартою у Феодосійському ІТТ були незадовільними.

2. Інформація Уряду щодо фактів

28. Стосовно Сімферопольського СІЗО Уряд надав інформацію, що заявник тримався в камері № 156 площею 29,2 м², у якій перебувало від 9 до 11 затриманих. У подальшому він тримався в камері № 76 площею 12,3 м², у якій перебувало загалом 8 затриманих.

29. Санвузли були відокремлені від іншої частини камер, меблі були належними; пральня працювала нормально; заявнику надавалася щоденна прогулянка тривалістю 1 год. Щодо медичної допомоги, то при прибутті до СІЗО заявника було належним чином оглянуто. Згідно з письмовими поясненнями начальника Сімферопольського СІЗО заявник не скаржився медичним працівникам на стан свого здоров'я.

30. Щодо Феодосійського ІТТ Уряд надав інформацію, що заявник тримався в таких камерах:

- камері № 3 площею 4,74 м² разом із одним затриманим;
- камері № 5 площею 5,88 м², у якій перебувало загалом 4 затриманих;
- камері № 2.7 площею 5,28 м², у якій перебувало від 5 до 8 затриманих.

31. Незважаючи на той факт, що в камерах не було вікон, освітлення та вентиляція працювали належним чином. Камери були обладнані меблями.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Конституція України від 28 червня 1996 року

32. Відповідні положення Конституції України передбачають таке:

Стаття 29

«Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом...».

Стаття 62

«Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду...».

B. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року

33. Частина 3 статті 297 Кодексу передбачає, що фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист честі та гідності.

C. Закон України «Про попереднє ув'язнення» від 30 червня 1993 року

34. Стаття 12 цього Закону передбачає, зокрема, що адміністрація місця попереднього ув'язнення може надавати взятим під варту особам дозволи на побачення з родичами (в принципі, один раз на місяць тривалістю до чотирьох годин) лише з письмового дозволу слідчого, органу дізнання або суду, в провадженні яких у відповідний період знаходиться справа.

35. Інші відповідні положення цього Закону викладені в рішенні від 12 жовтня 2006 року в справі «Двойних проти України» (*Dvoynukh v. Ukraine*), заява № 72277/01, пункти 31–37.

D. Кримінально-процесуальний кодекс від 28 грудня 1960 року

36. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу передбачають таке:

Стаття 156 Строки тримання під вартою

«...Строки тримання під вартою під час досудового слідства закінчуються в день надходження справи до суду...».

Стаття 241 Строки досудового розгляду справи

«Справа повинна бути призначена до досудового розгляду не пізніше десяти діб, а у разі складності справи — не пізніше тридцяти діб з дня надходження її до суду».

III. ВІДПОВІДНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ

37. Відповідні міжнародні документи викладені в рішенні у справі «Мельник проти України» (*Melnik v. Ukraine*), заява № 72286/01, пункти 47–49, від 28 березня 2006 року.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

38. Заявник скаржився, що умови тримання його під вартою у Феодосійському ІТТ і Сімферопольському СІЗО були неадекватними. Крім того, заявник скаржився, що йому не було надано належної медичної допомоги під час тримання під вартою в Сімферопольському СІЗО. Він посилався на статтю 3 Конвенції, яка передбачає таке:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

А. Прийнятність

1. Доводи сторін

39. Уряд стверджував, що заявник не вичерпав національних заходів юридичного захисту щодо цих скарг, тому що він належним чином не порушував це питання перед прокуратурою та судами. Щодо питання про медичну допомогу в Сімферопольському СІЗО Уряд, посилаючись на письмові пояснення начальника цієї установи, стверджував, що заявник навіть не звертався до медичних працівників по будь-яку допомогу. На думку Уряду, ця скарга є явно необґрунтованою.

40. Заявник не погодився.

2. Оцінка Суду

41. Стосовно скарги заявника на те, що йому не було надано належної медичної допомоги в Сімферопольському СІЗО, Суд, вивчивши матеріали справи, зазначає, що не вбачається, чи звертався заявник до медичних працівників цієї установи виконання покарань по медичну допомогу. Твердження заявника щодо того, що медична допомога була неадекватною, не підкріплені жодною фактичною інформацією. Отже, Суд відхиляє цю скаргу як явно необґрунтовану відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

42. Стосовно зауважень Уряду щодо невичерпання заявником засобів юридичного захисту за скаргами на умови тримання Суд зазначає, що він неодноразово відхиляв подібні заперечення у випадках, коли було встановлено, що ці скарги вказували на існування в національній пенітенціарній системі проблем системного характеру (див., наприклад, ухвалу від 18 вересня 2001 року у справі *«Калашніков проти Росії»* (*Kalashnikov v. Russia*), заява № 47095/99, згадане вище рішення у справі *«Мельник проти України»*, пункти 69–71, а також рішення від 10 грудня 2009 року у справі *«Коктиш проти України»* (*Koktysh v. Ukraine*), заява № 43707/07, пункт 86).

43. У цій справі Суд вважає, що порушені заявником питання також мають структурний характер. Суд зазначає, що державні органи були достатньо поінформовані про ситуацію заявника, особливо враховуючи той факт, що він піднімав ці питання також і перед ними (див. пункти 25 і 27 вище). Відповідно Суд не може поставити заявникові за провини

те, що він не скористався національними засобами юридичного захисту, на які посилався Уряд, і відхиляє це заперечення Уряду.

44. Суд також зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

45. Посилаючись на власний виклад подій, заявник наполягав, що умови тримання під вартою в Сімферопольському СІЗО та Феодосійському ІТТ були незадовільними.

46. Уряд стверджував, що умови тримання заявника під вартою в цих установах були адекватними. Він посилався на свій виклад фактів.

47. Суд зауважує, що відповідно до його практики погане поводження підпадає під дію статті 3 Конвенції, якщо досягнуто певного мінімального рівня жорстокості. Оцінка такого мінімального рівня є відносною; вона залежить від таких обставин справи, як тривалість поводження, його фізичні та психологічні наслідки, а в деяких випадках враховуються стать, вік і стан здоров'я потерпілого (див., серед інших джерел, рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*) від 18 січня 1978 року, пункт 162, серія А, № 25). Крім того, вирішуючи, чи є поводження таким, що принижує гідність у розумінні статті 3 Конвенції, Суд братиме до уваги, чи було його метою принизити та образити відповідну особу, та чи позначилися його наслідки несприятливо на її особистості такою мірою, що є несумісною з вимогами статті 3 Конвенції. Однак навіть відсутність такої мети не може неминуче приводити до висновку про те, що порушення статті 3 Конвенції не було (див. рішення у справі «Пірс проти Греції» (*Peers v. Greece*), заява № 28524/95, пункти 67–68 і 74, ECHR 2001-III, та у згаданій вище справі «Валашинас проти Литви» (*Valasinas v. Lithuania*), пункт 101, ECHR 2001-VIII).

48. Суд постійно наголошував, що коли йдеться про страждання і приниження, їх рівень повинен у будь-якому разі перевищувати той рівень страждань і приниження, який є невід'ємною складовою цієї форми легітимного поводження чи покарання. Заходи, які позбавляють особу свободи, часто можуть містити такий складник. Згідно із зазначеним положенням держава повинна забезпечувати відповідність умов тримання особи під вартою принципів поваги до людської гідності, з тим, щоб характер і спосіб застосування такого заходу не піддавали її стресу чи випробуванням, інтенсивність яких перевищує той неминучий рівень страждань, що завжди є невід'ємним

складником тримання під вартою, і щоб з урахуванням практичних вимог ув'язнення належним чином забезпечувалися охорона здоров'я такої особи та її благополуччя (див. рішення у справі «*Калашніков проти Росії*» (*Kalashnikov v. Russia*), заява № 47095/99, пункт 95, ECHR 2002-VI).

49. У цій справі сторони подали різні цифри щодо особистого простору, доступного заявнику під час тримання під вартою в Сімферопольському СІЗО та Феодосійському ІТТ. Цифри, надані заявником, свідчать про те, що в Сімферопольському СІЗО особистий простір у розрахунку на кожного затриманого коливався від 0,98 до 1,08 м², а у Феодосійському ІТТ він коливався від 0,69 до 2 м². Згідно з інформацією Уряду в Сімферопольському СІЗО особистий простір у розрахунку на кожного затриманого коливався від 1,54 до 3,24 м², а у Феодосійському ІТТ — від 0,66 до 2,37 м².

50. Суд не вирішуватиме цю суперечність між сторонами. З точки зору усталеної практики Суду з цього питання та відповідних стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванню і нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню (вони наведені, наприклад, у згаданих вище рішеннях у справах «*Калашніков проти Росії*», пункт 97, та «*Мельник проти України*», пункт 47), навіть ті цифри, які були наведені сторонами, свідчать про те, що заявника тримали здебільшого в переповнених камерах, що саме по собі свідчить про серйозне порушення статті 3 Конвенції.

51. Суд також зазначає, що, навіть якщо припустити, що заявнику надавалася максимально тривала щоденна прогулянка тривалістю 1 год., як про це стверджував Уряд, решту часу заявник, як правило, тримався у своїй камері та йому не дозволялася будь-яка діяльність поза межами камери. На думку Суду цей фактор доповнює проблему недостатності площі камер (див. рішення в справах «*Каралевічюс проти Литви*» (*Karalevicius v. Lithuania*), заява № 53254/99, пункт 36, від 7 квітня 2005 року, та «*Худойоров проти Росії*» (*Khudoyorov v. Russia*), заява № 6847/02, пункт 105, ECHR 2005-... (витяги)).

52. Суд також зазначає, що Уряд не спростував твердження заявника про те, що у певних камерах туалети не були відділені від решти простору у камері, що означало, що при користуванні ними заявнику не забезпечувалося усамітнення. Так само немає доказів на підтримку позиції Уряду щодо того, що камери заявника були обладнані необхідними меблями та що вентиляція й освітлення працювали належним чином. За цих обставин Суд схильний віддати перевагу викладу відповідних фактів, наданому заявником, який, крім того, був підтверджений його співкамерниками (див. рішення в справі «*Ахмет Озкан та інші проти Туреччини*» (*Ahmet Ozkan and Others v. Turkey*), заява № 21689/93, пункт 426, від 6 квітня 2004 року). Суд

також зазначає, що питання відсутності доступу до денного світла та свіжого повітря в Феодосійському ІТТ навіть ще більше загострювалися внаслідок того, що камери в цій установі не мали вікон, як було визнано Урядом.

53. Викладені міркування є достатніми, аби Суд міг дійти висновку, що умови тримання заявника під вартою у Сімферопольському СІЗО та Феодосійському ІТТ, а тривалість такого тримання складала більше ніж один рік і три з половиною місяці, становило таке, що принижує гідність, поводження на порушення статті 3 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

54. Заявник скаржився, що тримання його під вартою з 27 червня 2005 року до дати його засудження судом першої інстанції було незаконним. Він посилався на пункт 1 статті 5 Конвенції, відповідні положення якого передбачають таке:

«1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом: ...

(с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення, або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення; ...».

А. Прийнятність

55. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Доводи сторін

56. Заявник стверджував, що тримання його під вартою здійснювалося на підставі рішення суду лише до 26 червня 2005 року. З 27 червня 2005 року і до дати його засудження міським судом, тобто до 4 січня 2006 року, судового рішення про тримання заявника під вартою не було.

57. Уряд зазначив, що в період між 27 червня та 10 серпня 2005 року заявник тримався під вартою, оскільки він очікував призначення справи до розгляду. Таким чином, період тримання під вартою відповідав

процедурі, передбаченій Кримінально-процесуальним кодексом. У період з 10 серпня до 4 січня 2006 року тримання заявника під вартою відбувалося на підставі постанови міського суду від 10 серпня 2005 року, якою він, серед іншого, залишив запобіжний захід щодо заявника без змін.

2. Оцінка Суду

58. Суд повторює, що, проголошуючи право на свободу, пункт 1 статті 5 Конвенції передбачає фізичну свободу особи, і мета цього положення полягає в недопущенні свавільного позбавлення такої свободи. Перелік винятків щодо права на свободу, яке гарантує пункт 1 статті 5 Конвенції, є вичерпним і лише вузьке тлумачення цих винятків відповідатиме меті цього положення (див. рішення від 19 лютого 2009 року у справі *«Доронін проти України» (Doronin v. Ukraine)*, заява № 16505/02, пункт 52, з подальшими посиланнями).

59. У цій справі Суд зазначає, що протягом періоду, який розглядається, заявник тримався під вартою з метою притягнення його до кримінальної відповідальності за злочин, у вчиненні якого він обвинувачувався. Відповідно цей період підпадає під дію підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.

(а) Тримання заявника під вартою в період між 27 червня та 10 серпня 2005 року

60. Суд зазначає, що у період між 27 червня та 10 серпня 2005 року тримання заявника під вартою здійснювалося без жодного рішення суду та пояснювалося лише тим, що матеріали справи передавалися від слідчого до суду, та тим, що заявник очікував призначення справи до розгляду. Суд уже визнавав наявність порушення в подібних справах проти України (див. рішення у справах *«Єлоєв проти України» (Yeloyev v. Ukraine)*, заява № 17283/02, пункти 49–51, від 6 листопада 2008 року; згадане вище рішення *«Доронін проти України»*, пункт 58; *«Микола Кучеренко проти України» (Nikolay Kucherenko v. Ukraine)*, заява № 16447/04, пункти 36–38, від 19 лютого 2009 року). У цій справі Суд не вбачає підстав відступати від своїх висновків. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою в період між 27 червня та 10 серпня 2005 року.

(b) Тримання заявника під вартою в період між 10 серпня 2005 року та 4 січня 2006 року

61. Суд також зазначає, що 10 серпня 2005 року міський суд, проводячи попередній розгляд справи, також залишив без змін

запобіжний захід щодо нього (тримання під вартою). Однак він не встановив строку застосування такого запобіжного заходу. Крім того, він навіть не навів будь-яких підстав для прийняття такого рішення. За інформацією Уряду, тримання заявника під вартою здійснювалося на підставі цього рішення суду з дати його постановлення і до 4 січня 2006 року.

62. Суд уже встановлював порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у випадках, коли суди України продовжували тримання особи під вартою на невизначений строк і без зазначення конкретних підстав для цього (див. рішення у згаданих вище справах «*Єлоєв проти України*», пункти 54–55, та «*Доронін проти України*», пункт 59). Суд не вбачає підстав для того, аби дійти іншого висновку в цій справі. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо тримання заявника під вартою у період з 10 серпня 2005 року до 4 січня 2006 року.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 2 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

63. Заявник скаржився, що інтерв'ю прокурора Автономної Республіки Крим, опубліковане в місцевій пресі 20 січня 2006 року, порушило його право на презумпцію невинуватості. Він посилався на пункт 2 статті 6 Конвенції, який передбачає таке:

«2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку».

64. Уряд стверджував, що заявник не вичерпав національних засобів юридичного захисту, оскільки він не піднімав це питання в ході кримінального провадження щодо нього. Він також не подав цивільний позов щодо порушення вказаною публікацією його права на повагу до честі та гідності, вимагаючи відшкодування з цього приводу. У контексті останнього твердження Уряд посилався, зокрема, на статтю 297 Цивільного кодексу України та наполягав, що у цій сфері існувала усталена практика. Як приклад практичної ефективності цивільних засобів захисту Уряд навів рішення національних судів, що були проаналізовані Судом у справі «*Вітренко та інші проти України*» (див. *Vitrenko and other v. Ukraine*, заява № 23510/02, ухвала щодо прийнятності від 16 грудня 2008 року).

65. Уряд також зазначив, що заявник не обґрунтував наявність будь-якої шкоди, завданої його праву на презумпцію невинуватості в ході кримінального провадження щодо нього, та що таким чином він не міг вважатися жертвою стверджуваного порушення.

66. Заявник не навів жодних аргументів проти тверджень Уряду.

67. Суд повторює, що правило вичерпання національних засобів юридичного захисту, яке міститься в пункті 1 статті 35 Конвенції, зобов'язує заявників спочатку використати зазвичай доступні й достатні засоби юридичного захисту в національній юридичній системі, щоб домогтися відшкодування за стверджені порушення. Існування таких засобів юридичного захисту має бути достатньо точним як на практиці, так і в теорії, оскільки без цього їм не вистачатиме належної доступності та ефективності. Крім того, згідно з пунктом 1 статті 35 Конвенції скарги, які згодом можуть бути подані до Суду, спочатку мають бути подані до відповідного національного органу, принаймні по суті та з дотриманням формальних вимог, встановлених національним законодавством, і не слід удаватися до засобів юридичного захисту, які є неадекватними чи неефективними (див. рішення у справах «Акдивар та інші проти Туреччини» (*Akdivar and Others v. Turkey*), заява № 21893/93, пункти 65–67, ECHR 1996-IV, та «Аксой проти Туреччини» (*Aksoy v. Turkey*), заява № 21987/93, пункти 51–52, ECHR 1996-VI).

68. У цій справі Суд зазначає, що заявник заявляв свої скарги на національному рівні. Зокрема він скаржився до Генеральної прокуратури України щодо неналежних висловлювань підпорядкованого їй прокурора. Однак Суд неодноразово встановлював, що подання скарги в рамках ієрархічної структури не є ефективним засобом юридичного захисту для цілей пункту 1 статті 35 Конвенції (див. рішення у справах «Хорват проти Хорватії» (*Horvat v. Croatia*), заява № 51585/99, пункт 47, ECHR 2001-VIII, і «Хартман проти Чеської Республіки» (*Hartman v. Czech Republic*), заява № 53341/99, пункт 66, ECHR 2003-VIII (витяги)). Крім того, у цій справі скарга заявника була переадресована та потім розглянута прокуратурою, очолюваною паном Ш., прокурором, чиї дії оскаржувалися. Таким чином, такий засіб захисту був позбавлений будь-яких гарантій незалежності розгляду. Відповідно Суд вважає, що використання заявником такого засобу захисту не може вважатися вичерпанням.

69. Суд також зазначає, що заявник не звертався з цією скаргою до національних судів ані в ході кримінального провадження, ані шляхом подання окремого цивільного позову. Заявник не обґрунтував, чому використання судових засобів захисту, наведених Урядом, буде неефективним у цій справі. За цих обставин Суд вважає, що через неподання цієї скарги до національних судів заявник не дотримався вимоги вичерпання національних засобів захисту (див. також ухвали щодо прийнятності у справах «Коваль проти України» (*Koval v. Ukraine*), заява № 65550/01, від 10 грудня 2002 року, «Невмержицький проти України» (*Nevmerzhiysky v. Ukraine*), заява № 54825/00, від 28 січня 2003 року, і, на противагу, рішення у справі «Шагін проти

України» (*Shagin v. Ukraine*), заява № 20437/05, пункти 71–73, від 10 грудня 2009 року).

70. Отже, Суд не вважає за необхідне розглядати інші заперечення Уряду та відхиляє цю скаргу відповідно до пунктів 1 і 4 статті 35 Конвенції.

IV. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

71. Заявник скаржився за підпунктом «с» пункту 1 і пункту 3 статті 5 Конвенції, що у своїх рішеннях від 10 березня та 26 квітня 2005 року національний суд не навів підстав для тримання його під вартою, та що загальний строк такого тримання протягом досудового слідства був надмірним. Він також скаржився за підпунктом «b» пункту 3 статті 6 Конвенції, що, зважаючи на умови тримання його під вартою, він не мав достатньо часу та можливостей для підготовки свого захисту в кримінальному провадженні. Заявник також стверджував, що провадження у його справі було несправедливим, оскільки національні суди неправильно розтлумачили факти та оцінили докази. Насамкінець він скаржився, що 4 лютого 2006 року начальник Феодосійського ІТТ відмовив йому в наданні побачення з рідними, незважаючи на відповідний дозвіл суду, та що тривалість деяких побачень з рідними була незаконно скорочена.

72. Розглянувши твердження заявника у світлі наявних матеріалів, та настільки, наскільки вони охоплювалися його компетенцією, Суд доходить висновку про відсутність будь-яких ознак порушень прав і свобод, гарантованих відповідними положеннями Конвенції.

73. Відповідно ця частина заяви має бути оголошена неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

V. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

74. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

75. Заявник просив Суд присудити йому справедливе відшкодування за констатовані порушення. Він не конкретизував своїх вимог.

76. Уряд зауважив, що ці вимоги не були обґрунтовані та конкретизовані щодо обсягів.

77. Суд не має сумнівів щодо того, що заявник зазнав тривоги та страждань внаслідок порушення його прав, гарантованих Конвенцією, які не можуть бути адекватно відшкодовані визнанням Судом наявності порушень. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 6000 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

78. У відведений строк заявник не подав окремих вимог щодо відшкодування судових та інших витрат. Відповідно Суд вирішує не присуджувати йому жодних виплат.

С. Пеня

79. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 3 Конвенції (щодо умов тримання заявника під вартою в Сімферопольському СІЗО та Феодосійському ІТТ) та пунктом 1 статті 5 Конвенції (щодо законності тримання заявника під вартою в період з 27 червня 2005 року до 4 січня 2006 року), а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що було порушення статті 3 Конвенції.

3. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявнику 6000 (шість тисяч) євро відшкодування моральної шкоди з урахуванням будь-яких податків, які можуть нараховуватися; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на ці суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського

центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 7 жовтня 2010 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)
Голова